

яку сам і очолив. З невеличкого відділу бібліотека перетворилася в солідну наукову установу, чим вона теж зобов'язана своєму фундатору.

Омелян Масляк, як і його родина, немало зробили для української культури. Про життя і творчість молодшого з синів, Степана, та їхнього батька, Володимира Масляка, є дані в Енциклопедії українознавства. Володимир Залуквич (рід Масляків походить зі старовинної Залукви, що під Галичем, звідси й псевдонім) - відомий український письменник і публіцист. Степан Масляк - різносторонньо обдарована людина, письменник, поліглот і чудовий перекладач *, з 1946 р. - старший викладач кафедри слов'янської філології у Львівському університеті.

Обдарованою людиною був і Омелян. Він отримав прекрасну освіту у Львівській академії мистецтв та Віденському університеті, вчився у приватних студіях мюнхенських майстрів. Володів сімома іноземними мовами. Подорожуючи, мав можливість вивчити історію і культуру народів країн Європи. Відтоді захопився зарубіжною літературою.

Закінчивши у Львові студію бібліотекознавства, О.Масляк очолив Центральну міську бібліотеку, а згодом і першу в Галичині міську бібліотеку іноземної літератури.

Та радість творчої праці була недовгою: наприкінці 1949 р. його було заарештовано. Згідно з рішенням Львівського обласного суду від 2 січня 1951 р. його засудили до 10 років позбавлення волі і вислали до Магадану. Не важко здогадатися про причини цього свавілля. У фондах іноземної книгозбірні зберігалася ще не заінвентаризована література, яка мала велику історичну цінність, а Масляк був такою людиною, що могла б стати на перешкоді масового вивезення з України безцінних друкованих скарбів.

І справді, фонд іноземної літератури (100 тис. прим.), фактично особисто зібраний Омеляном Масляком, наприкінці 1951 р. був забраний у Всесоюзну державну бібліотеку іноземної літератури. Мотивувалося це специфічністю цього фонду, який нібито не міг бути використаний Львівською бібліотекою.

Порівняйте, за свою майже піввікову історію Львівська бібліотека іноземної літератури, докладаючи чимало зусиль, збрала 150 тис. екземплярів, які за цінністю, унікальністю поступаються тим 100 тис., що являють собою власне фонд рідкісної книги (20 тис. видань до 1800 р., численні перші прижиттєві видання відомих європейських письменників та класиків; унікальна довідкова література; 3 тис. річних комплектів старих цінних періодичних видань).

Це «тиха трагедія» (за словами її колишніх працівників) нашої бібліотеки, це особиста трагедія її засновника - Омеляна Масляка. У грудні 1954 р. його було звільнено за Постановою Верховного суду УРСР (судимість було знято) і в червні 1955 р. відновлено у Спілці художників України.

У 1964 р. О.Масляка повністю реабілітували. Але сили й здоров'я були підірвані. 19 червня 1972 р. він помер у Львові.

Літні працівники бібліотеки добре пам'ятають поважного пана, який приходив до нашого колишнього директора Івана Лозинського, і вони подовгу розмовляли: певно, щось згадували, ділилися думками, підіймали з праху лихі часи, тривожили забуті імена...

Омелян Масляк - особистість неоднозначна, але незаперечним є те, що він був і назавжди лишиться яскравою сторінкою і світлою пам'яттю в історії нашої бібліотеки як її засновник і в історії українського мистецтва як художник-пейзажист.

Вікторія Колесникова

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

У 1921 р. за заповітом відомого антрополога, етнографа та історика Ф.К. Вовка його бібліотеку було передано кабінету антропології. Згодом ця колекція стала основою наукової бібліотеки Інституту археології. Її фонди поповнювалися книжковими зібраннями академіків П.П.Єфименка, Д.Г.Заболотного, докторів наук В.П.Петрова, А.В.Добровольського, М.Я.Рудинського, О.І.Тереножкіна та ін.

Засновник бібліотеки Є.О. Дзбановський протягом багатьох років був її завідувачем. Після нього нею керували К.С.Корнієнко, а з 1991 р. - В.А.Колесникова.

Нині бібліотека Інституту має найповніше в країні зібрання з питань археології, а також змістовні книжкові колекції з історії, етнографії, мистецтва, філософії, антропології, нумізматики тощо.

* Його переклад «Пригод бравого вояка Швейка» Я.Гашека вважається чи не найкращим; автор 17 лібретто до опер.

ологического общества» (1886 - 1902), «Известия Археологической комиссии» (1901 - 1916), «Известия Государственной академии истории материальной культуры» (1921 - 1931), «Известия общества археологии, истории, этнографии при Казанском университете» (1890 - 1928), «Известия русского археологического общества» (1859 - 1884), «Известия Таврической ученой архивной комиссии» (1897 - 1928), «Киевская старина» (1882 - 1906), «Летопись занятий археологической комиссии» (1864 - 1928), «Русский антропологический журнал» (1900 - 1918), «Сборник музея антропологии и этнографии» (1900 - 1916), «Труды археологических съездов», «Хроника наукового товариства ім. Т.Шевченка у Львові» (1900 - 1930) та ін.

Бібліотекою користуються співробітники Інституту археології й інших академічних установ, іногородні та іноземні науковці студенти.

До послуг відвідувачів каталоги: алфавітний, систематичний, вітчизняних та іноземних серіальних і періодичних видань; картотеки: друкованих праць співробітників Інституту; видань Інституту археології (серіальні видання, збірки, монографії); авторефератів дисертацій; рецензій; праць колишніх співробітників Інституту; бібліографічних покажчиків і матеріалів при книжковій бібліографії з археології; картотека журнальних статей; картотека україністики; бібліографії М.Ф.Біляшівського, В.А.Городцова, П.П.Єфименка, І.Ф.Левицького, Т.С.Пассек, М.В. Сібільова, О.А.Спіцина, П.Н.Третьякова, картотека статей ІАК.

Бібліотека має два філіали, які функціонують як самостійні підрозділи - у Кримському філіалі НАН України (м.Сімферополь) та у відділі археології Нижнього Побужжя (заповідник «Ольвія» - с. Парутіно Очаківського р - ну Миколаївської обл.).

Олександр Ігнатенко

СТВОРЮЄМО БІБЛІОТЕКУ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

Наближається 100-річчя від дня народження Юрія Кондратюка (Олександра Гнатовича Шаргея), одного з піонерів теоретичної космонавтики. Його ідея польоту на Місяць була використана США в програмі «Аполлон». Одному з кратерів Місяця Міжнародною астронавтичною федерацією присвоєно ім'я цього геніального вченого.

Він народився через місяць після того, як К.Е.Ціолковський вивів (1897) свою знамениту формулу польоту ракети. Кондратюк ще в гімназичні роки (другий такий унікаліум у світі - румун Г.Оберт) розв'язав задачу польоту в Космос і повернення на Землю, не використовуючи при цьому диференціального обчислення, що й відрізняє його варіант від вирішення інших піонерів космонавтики і характеризує специфічність мислення, унікальність творчості. Вирішення це викладене ним у так званому тепер полтавсько-петроградському рукописі 1916 - 1917 рр.

Пізніше свої ідеї-пріоритети він викладе у виданій власним коштом праці «Завоевание межпланетных пространств» (Новосибірськ, 1929).

Нині вже втілено в життя три його пріоритети: початковий план освоєння космосу (реалізовано колишнім СРСР та США); політ людини на Місяць (реалізований США в 1969 р.); спрямування променевої енергії Сонця на Землю з допомогою дзеркального екрана для технічних потреб (реалізований Росією в 1993 р.).

Доля Ю.В.Кондратюка сповнена і трагізму, і високого пафосу творчості. В будь-яких умовах: на волі, в заслання або в концтаборі він працює - створює, проектує, будує елеватори на Північному Кавказі і в Сибіру, шахти в Кузбасі, проектує і навіть починає будувати неперевершену за потужністю вітроелектростанцію (ідею її острова пізніше було використано його колишніми помічниками при будівництві Останкінської телебашти); пише й публікує статті в журналах, одержує авторські свідоцтва. З початком війни йде в ополчення, і в 1942 р. цей «геній в обмотках», за висловом Олесь Гончара, пропадає без весті.

У 1964 р. АН СРСР опублікувала спадщину вченого (рукописи і втретє - «Завоевание межпланетных пространств»), а через шість років його реабілітовано.

У 1994 р. було створено організаційний комітет з увічнення його пам'яті. Один з перших заходів - відкриття Полтавського музею авіації та космонавтики, який, сподіваємося, носитиме ім'я видатного вченого.

Працівники музею звертаються до громадськості, насамперед бібліотечної, допомогти створити бібліотеку Юрія Кондратюка, котру б бажано укомплектувати виданнями, випущеними видавництвами «Наука», «Советская Россия», «Молодая гвардия», «Оборонгиз», «Знання», «Гостехиздат», «Держтехвидав», «Каменяр» та ін.

314011, Полтава, Першотравневий проспект, 16. Музей авіації та космонавтики. Тел. 7-25-82.

Давньоєгипетські писарі
(з розпису гробниці).